

Ларуса ПИЛИПЮК,
orcid.org/0000-0003-4270-3436
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри іноземної та української філології
Луцького національного технічного університету
(Луцьк, Україна) lara.doc.18@gmail.com

РОЛЬ ЗАГОЛОВКА В ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ПРОЗОВИХ ТВОРІВ ОНОРЕ БАЛЬЗАКА)

Стаття присвячена проблемі визначення місця заголовку в низці інших компонентів, а також його зв'язку з текстом художнього твору. Заголовок у літературі займає особливе місце і є невід'ємною частиною художнього твору. Особливий інтерес до заголовка пояснюється цілою низкою причин: структурним розмаїттям, унікальним положенням у тексті, множинністю виконуваних функцій. Аналіз цього питання передбачає дослідження визначення поняття заголовку, його типів і функцій у межах художнього твору. Заголовок – візитна картка будь-якого твору. З нього зазвичай починається знайомство з художнім текстом. Саме заголовок акумулює в собі погляди автора на свій твір і є найбільш ефективною формою передачі авторського задуму і його бачення власного твору у світлі його знань про суспільство. Ініціальна, розділова, єднальна, проспективна і номінативна, конкретизуюча і генералізуюча функції потенційно притаманні кожному заголовку. Заголовок, прикріплений до конкретного героя або до конкретної ситуації, набуває узагальненого характеру і часто стає знаком типового. Заголовок тексту може вказувати на час і місце дії і тим самим брати участь у створенні художнього часу і простору твору. Яскравим прикладом виступає група часопросторових заголовків. Центральні теми прозових творів Оноре Бальзака доводять тезу: заголовок втілює художню концепцію твору. Звуження хронотопу дозволяє простежити самореалізацію сильної особистості в чітко окресленому топосі. Письменника цікавить певний фрагмент, конкретна площина, де відбувається самовияв персонажа(ів). Заголовок моделює художній простір та час твору, взаємодіє зі всіма його рівнями та перетворюється на місткий образ-символ. Отже, заголовок узагальнює, концентрує основний зміст тексту, відображає його суть, є своєрідним кодом, дешифрування якого виявляє авторські інтенції стосовно власне заголовка і тексту загалом. Відкриває можливості «осмисленої» роботи читача із твором.

Ключові слова: заголовок, художній текст, визначення, функції, типи, автор, картина світу, авторська позиція, категорія тексту.

Larysa PYLYPIUK,
orcid.org/0000-0003-4270-3436
Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department of Foreign and Ukrainian Philology
Lutsk National Technical University
(Lutsk, Ukraine) lara.doc.18@gmail.com

ROLE OF THE TITLE IN THE ARTISTIC TEXT (ON THE MATERIAL OF HONORE BALZAC'S PROSE WORKS)

This article deals with the problem of determining the place of title in a number of other components, as well as its relationship with the literary text. The analysis of this question involves the research of the definition of "title", its types and functions within the literary text. The title is a business card of any work. Familiarity with a literary text usually begins with the title. It is the title that accumulates the author's views on his work and is the most effective form of transmission of the author's idea and his vision of his own work in the light of his knowledge of society. Initial, divisive, unifying, prospective and nominative, concretizing and generalizing functions are potentially inherent in each title. The title, attached to a specific character or a specific situation, becomes generalized and often becomes a sign of the typical. The title of the text can indicate the time and place of the action and thus participate in the creation of artistic time and space of the work. A striking example is the group of space-time headings. The central themes of Honore Balzac's prose works prove the thesis: the title embodies the artistic concept of the work. The narrowing of the chronotope allows us to trace the self-realization of a strong personality in a clearly defined topos. The writer is interested in a certain fragment, a specific plane, where the self-expression of the character (s). The title represents the artistic space and time of the work, interacts with all its levels and turns into a capacious image-symbol. Thus, the title summarizes, concentrates the main content of the text, reflects its essence. The title is a kind of code, the decipherment of which reveals the author's intentions in relation to the title and the text as a whole. It opens up the possibilities of "meaningful" work of the reader with the work.

Key words: title, artistic text, definition, functions, types, author; perception, picture of the world; author's position; category of text.

Постановка проблеми. Серед безлічі питань, пов'язаних із проблемами інтерпретації, одним з актуальних виявилось питання про заголовок, оскільки заголовок – перше, з чим стикається читач, а значить, саме він орієнтує читацьке розуміння тексту. Заголовок у літературі займає особливе місце і є невід'ємною частиною художнього твору. Особливий інтерес до заголовка пояснюється цілою низкою причин: структурним розмаїттям, унікальним положенням в тексті, множинністю виконуваних функцій. Всі ці проблеми активно розробляються лінгвістами і літературознавцями.

Мета статті – визначити функції заголовків у художніх творах із залученням описового методу, виділити ступінь взаємозв'язку заголовку з текстом (на матеріалі творів Оноре де Бальзака).

Виклад основного матеріалу дослідження. В академічних дослідженнях увага приділяється насамперед одному (широкому) аспекту, який можна охарактеризувати як «поетика заголовку». Заголовок виник перш за все у зв'язку з інтересом до інтерпретації тексту, оскільки заголовок – перше, з чим стикається читач. Передуючи тексту, він орієнтує читацьке розуміння.

Заголовок – це перший знак тексту, що дає читачеві цілий комплекс уявлень про книгу: книга і є «розгорнутий до кінця заголовок», «стягнута до обсягу двох-трьох слів книга». «Заголовок, – писав У. Еко, – це вже ключ до інтерпретації. Але який би не був виразний сам по собі заголовок, повною мірою зрозуміти його зміст, оцінити, наскільки він вдалий, можна лише після прочитання твору, співвідносячи його із вже засвоєним змістом» (Еко, 2000 : 597–623).

Проблема ця була поставлена ще в класичній праці М. Фуко, автор завжди стоїть на кордонах твору, позначає його і «характеризує способи його існування» (Фуко, 2004 : 82). У своєму дослідженні М. Фуко виділяє низку знаків, які, на його думку, визначають присутність автора в тексті: прислівники часу і місця, особисті займенники, відмінювання дієслів (Фуко, 2004 : 82), тобто зводить категорію автора до граматичної індивідуальності.

У художньому тексті зазвичай виділяють дві позиції авторської присутності: заголовок і епіграф. Крім заголовка й епіграфа, до неї слід віднести ключові слова, передмови і післямови. Не можна забувати і про псевдоніми автора, у яких також активно проявляється авторська позиція.

Заголовок – візитна картка будь-якого твору. Саме заголовок починає знайомити читача із художнім текстом, акумулює в собі погляди автора

на свій твір. Він є найбільш ефективною формою передачі авторського задуму і його бачення власного твору в світлі його знань про суспільство.

Дослідник цього напрямку С.Д. Кржижановський називав заголовок «згорнутим текстом» (Кржижановський, 1993 : 4). На думку вченого, заголовок являє собою «найкоротше із коротких оповідань про книгу» (Кржижановський, 1993 : 5) і заслуговує окремих досліджень. Н.А. Веселова розглядає заголовок «як ключ до всього твору» (Веселова, 1998 : 236). У своєму дослідженні «Заголовок літературно-художнього тексту: онтологія і поетика» вона підкреслює важливість заголовка «як рамки, куди автор укладає свій текст і створює класифікацію заголовків» (Веселова, 1998 : 236). Літературознавець В.А. Каверін вказував на те, що дуже часто заголовок народжується значно пізніше вже написаного твору. Часто письменник свідомо змінює назву свого твору для більш чіткого і яскравого відображення літературної події.

Заголовок відкриває і закриває твір у буквальному і переносному значенні, стоїть між зовнішнім світом і простором художнього тексту, першим бере на себе основне навантаження щодо подолання цієї межі. Водночас заголовок – це межа, яка змушує нас знову звернутися до нього, коли ми закриємо книгу. Таким чином, відбувається «коротке замикання» всього тексту в його назву.

Заголовок встановлює контакт між текстом і читачем і, таким чином, поєднує і співвідносить твір з іншими текстами і художніми структурами, вносячи цей заголовок у загальну систему культурної пам'яті. «Книга, як і всі навколо неї, шукає можливості вийти на і за свою обкладинку свого поза» (Кржижановський, 1993 : 31). Таку можливість вона набуває завдяки сполучній функції заголовка.

Заголовок – це один із найважливіших елементів смислової та естетичної організації художнього тексту. Вибір заголовку твору виявляється для автора одним із найважливіших творчих завдань. Автор не може не враховувати й особливості свого потенційного адресата, якому призначено його твір. Заголовок можна уподібнити «вивісці», призначення якої – не тільки «увійти в сприйняття людини», але і «перетворити цю людину в покупця» (Кржижановський, 1993 : 32). Часто доля твору залежить від вдало вибраного заголовку.

Заголовок – «це компресований, нерозкритий зміст тексту. Його можна метафорично зобразити у вигляді закрученої пружини, яка розкриває свої можливості в процесі розгортання» (Мукаржов-

ський, 1967 : 411). «Назва – це нерозкритий зміст тексту, це стисла змістовно-концептуальна інформація, яка прагне до розгортання» (Гальперін, 2007 : 87). «Заголовок і ключові слова входять в кількість опорних складових для розуміння тексту» (Залевська, 2001: 136).

Безсумнівним є те, що читач, хоче він того чи ні, «навішує ярлик» усьому тексту по заголовку, відкидає твір або проявляє до нього інтерес. Заголовок виконує номінативну або інформативно-номінативну функцію, яка, будучи невід'ємною частиною назви, з'являється першою (Бойко, 1989 : 7). У. Еко вважає, що назва повинна дезорієнтувати читача. «Заголовок повинен заплутувати думки, а не дисциплінувати їх» (Еко, 2000 : 598).

Таким чином, ініціальна, розділова, єднальна, проспективна, номінативна, конкретизуюча функції потенційно притаманні кожному заголовку.

Адекватна інтерпретація художнього тексту не може не враховувати авторську позицію, або авторську модальність, так чи інакше виражену в творі. Авторська модальність проявляється в структурі оповідання, в своєрідності просторово-часової організації, яка завжди відображає особливості авторського світосприйняття. На думку Ю.М. Лотмана, основною функцією художнього тексту є породження нових смислів. Між заголовком і текстом виникає смислова інформація, яка одночасно розгортає текст у просторі і збирає його зміст у форму заголовка. Назву можна розглядати як компонент художнього твору, який породжує текст і породжений текстом.

Заголовок художнього твору займає сильну позицію і розглядається дослідниками як «аббревіатура смислу» всього тексту, як відображення власне авторської інтерпретації.

Л.В. Чернець виділяє такі типи заголовків, які є основними в літературознавстві.

Заголовки, що представляють основну тему або проблему твору, які дають читачеві загальне уявлення про коло життєвих явищ, відображених автором у творі. Явища можуть розглядатися як в вузькому, так і в широкому розумінні, як у «Людській комедії» Оноре де Бальзака.

Заголовки, що задають сюжетну перспективу твору. Такі заголовки Л.В. Чернець ділить на дві групи: фабульні і кульмінаційні. У заголовку може бути позначена сюжетна деталь, яка виявляється важливою для зав'язки чи розв'язки дії: «Шагренева шкіра» Оноре де Бальзака.

Персональні заголовки. Значна частина персональних заголовків повідомляє читачеві про національність, роду приналежність або соціальний статус головного героя. Найбільш часто викорис-

товуються назви, пов'язані з головними персонажами. Такі заголовки, що виражають авторську оцінку, ще до знайомства читача із твором формують у нього уявлення про зображуваний характер. Створений письменником персонаж може бути настільки яскравий і типовий, що сприймається як якесь універсальне узагальнення, його ім'я стає загальним і використовується новими авторами: «Полковник Шабер», «Гобсек», «Євгенія Гранде», «Батько Горіо», «Фачіно Кані», «Кузен Понс», «Велич і падіння Цезаря Бірото», «Дочка Єви», «Банкірський будинок Нусінгена» Оноре де Бальзака.

Заголовки, що позначають час і простір. Основою художнього світу є хронотоп, координати якого – час і місце. У заголовку художнього твору можуть бути не тільки «точки» на часовій осі, але й цілі «відрізки», що відзначають хронологічні рамки оповіді. При цьому автор, фокусуючи увагу читача на певному часовому проміжку (один день або частина дня), прагне передати і суть буття, і «згусток побуту» своїх героїв, підкреслюючи типовість описуваних ним подій. «Епізод епохи терора», «Обідня безбожника», «Будинок кішки, що грає в м'яч», «Бал в Со», «Пристрасть в пустелі», «Банкірський будинок Нусінгена».

Таким чином, розглянуті вище типи заголовків є основними в літературознавстві і несуть у собі інформацію про авторську концепцію твору.

На вибір заголовка автором впливають також численні «посередники» між письменником і читачем: редактори, видавці, цензори. У 1834–1836 рр. Бальзак видає 12-томне зібрання власних творів, яке отримує назву «Етюди про звичай XIX століття». А у 1840–1841 рр. визріває рішення про узагальнення всієї творчої діяльності Бальзака під назвою «Людські комедії», яку часто називають «комедією грошей».

Романи, написані Бальзаком до того, як він придумав цю систему, доводилося правити, щоби вписати в ансамбль. До того ж треба було вишукувати способи повернення вже відомих читачеві персонажів. Наприклад, Люсьєна Шардона ми вперше зустрічаємо у «Втрачених ілюзіях», де він буде намагатися підкорити Париж, а у «Блиску і злиднях куртизанок» ми бачимо Люсьєна Шардона, який вже підкорив Париж і перетворив на покірливе знаряддя диявольського честолюбства абата Еррери-Вотрена.

У романі «Батько Горіо» ми вперше зустрічаємось із Растіньяком, який приїхав до Парижа отримувати освіту. І Париж надав йому освіту – простий і чесний хлопець перетворився на багача і члена кабінету міністрів. Він підкорив Париж,

зрозумів його закони і викликав його на двобій. Растіньяк переміг Париж, але знищив себе самого. Він свідомо вбив у собі хлопця із провінції, який любив працювати на винограднику і мріяв отримати юридичну освіту, щоб поліпшити життя своїх матері й сестри. Наївний провінціал перетворився на бездушного егоїста, тому що інакше в Парижі не вижити. Растіньяк пройшов через різні романи «Людської комедії» і набув значення символу кар'єризму і горезвісної «соціальної успішності». Максим де Трай, родина де Ресто постійно виникають на сторінках різних творів. Тому у читача виникає враження про відсутність крапок наприкінці окремих романів. Відчуття постійного руху і єдності, синтетичності картини виникає за рахунок персонажів, що повертаються. Таким чином, перед нами постає вся Франція, величезна панорама життя, величезний живий організм.

Бальзак переписував тексти, міняв імена і ролі. Відносини діючих осіб ставали більш обширними. Бальзаку потрібно було стежити за тим, щоб усе це було погоджено загалом. Йшлося не просто про літературні персонажі, а про певні характери, типи, і, отже, не можна було допускати, щоб через їхню численність хтось із них випадково потрапив в інше амплуа. При цьому кожен із них мав зберегти неповторну індивідуальність.

Роман «Цезар Бірото» займає важливе місце в загальній системі «Людської комедії» і зображає життя паризького буржуа періоду Реставрації. Заголовок привертає увагу і заставляє читача припускати, чому роман названо саме так. Чесний в особистому житті Бірото по-своєму чесний і як комерсант: він не зраджує даному слову; збанкрутувавши, він повністю виплачує свої борги, що з погляду затятих буржуазних ділків межує вже просто з дурістю. Він одночасно і типовий для відомого класу людей, і єдиний у своєму роді. Ось чому, змальовуючи Цезаря Бірото на тлі таких ділків, Бальзак називає його не тільки «героєм», але навіть «мучеником» торгової чесності.

Сюжет розповіді «Вендета» – це справжня помста саме за злочин проти члена своєї родини. Причому приводом до вендети могло стати не тільки вбивство, хоча це, звичайно, самий характерний випадок. З не меншою жорстокістю каралося насильство проти жінки. Звичай вендети як екзотичну і драматичну дивину зобразив Бальзак. Автор описав суворі мотиви з життя Корсики із пристрастями і винятковими за впливом персонажами, зокрема, кровну помсту. Його герої, художні прийоми, виконання – все пронизане романтизмом.

У «Червоному готелі» Бальзак описав дивний випадок телепатії: злочин, що приснився одному із персонажів, вчинив його попутник. Такого роду сюжети завжди його цікавили, і в остаточному плані «Людській комедії» він відвів їм цілий розділ під назвою «Філософські етюди».

Триптих «Історія тринадцяти» цікавий іншим – фігурою де Марсе, жахливого честолюбця, архітлення людини влади в «Людській комедії», непроникного циніка, який буде з'являтися і в інших романах. Ця фігура маячить вдалині, на задньому плані, де вгадуються похмурі лаштунки. По суті, підступи тринадцяти вдаються їм тому, що про них не багато відомо. Створивши пізніше образ Вотрена, Бальзак знову звернувся до теми таємної влади. «Історія тринадцяти» зіграла роль однієї із точок тяжіння, властивих бальзаківському світу.

«Пошуки абсолюту» – головний герой повісті Валтасар Клаас, прототипом якого послужив Бернар Паліссі (майстер-кераміст XVI століття), мріє відкрити субстанцію, яка присутня у всіх речовинах рослинного і тваринного світів. Заради цього відкриття він жертвує всім, що у нього є, розоряє власну сім'ю і, вмираючи, вигукує: «Еврика!»

Так, у повісті Оноре Бальзака «Шагренева шкіра» проявилися всі складові частини бальзаківської психології: сучасний реалізм в описі грального будинку, антикварної крамниці, оргії в будинку банкіра Тайфера; фантастичне – в придумці зі шматком шкіри, покритим східними письменами, який скорочується при виконанні кожного бажання. Слово «шкіра» слугує формою ключового образу, символом згубної утопії, що відчужує людину від природи і «живого життя» і знеособлює її. Узагальнюючий сенс цього заголовку розкривається в тексті поступово, при цьому семантика слова «шкіра» розширюється і збагачується.

Головна тема, що об'єднала твори Бальзака в одне ціле – прагнення пояснити закономірності дійсності. Автора цікавили не тільки конкретні теми і проблеми, але і взаємозв'язок цих проблем; не тільки окремі пристрасті, а й формування людини під впливом середовища. Саме це становить головну особливість світу Бальзака і надає йому глибину. Бальзак, потрохи входячи в створений ним світ, починав жити поруч зі своїми персонажами. Він давав їм імена, випадково знайдені під час прогулянок, і запевняв, що персонажі роману більш достовірні, коли вони носять імена реальних людей. Кожен представлений в ньому персонаж є вікно, відкрите в цей світ. У читача кожен відомий йому персонаж, з'являючись в

іншому творі, створює враження, ніби він живе своїм власним життям. Бальзаківський світ залишає відчуття тривимірності. Бальзак створив блискучого Растіньяка в романах «Батько Горіо», «Ежені Гранде», «Блиск і злидні куртизанок». Він вперше дав назви сучасним феноменам. Гобсек – лихвар, Растіньяк – авантюрист, Вотрен – каторжник. Бальзак вивів їх на папері назавжди.

Бальзаківське бачення дійсності відрізняється глибиною і багатогранністю. Критична оцінка людських пороків і всіляких проявів соціальної несправедливості, недосконалість громадської організації загалом – це лише один з аспектів його аналітичного підходу до теми сучасного життя. Цикл «Людська комедія» – зовсім не явище «чистої критики». У передмові написано: «У картині, яку я створюю, більше осіб добродесних, ніж гідних осуду». Але у нескінченне вдосконалення суспільства Бальзак не вірить. Тому в центрі уваги письменника – людина не як «створіння завершене», а як істота в стані безперервного становлення і вдосконалення.

Заголовок завжди поєднує конкретність і узагальненість (Кухаренко, 2002 : 255). Конкретність заснована на обов'язковому зв'язку заголовка з певною ситуацією, представленою в тексті, узагальнююча сила заголовка – на постійному збагаченні його значеннями всіх елементів тексту як єдиного цілого. Заголовок, прикріплений до конкретного героя або до конкретної ситуації, набуває узагальненого характеру і часто стає знаком типового. Ця властивість заголовка особливо проявляється в тих випадках, коли заголовком твору служить власна назва. Чимало прізвищ та імен у цьому разі стають дійсно мовними.

Такими є, наприклад, заголовки повістей, оповідань і романів Оноре Бальзака «Гобсек», «Батько Горіо», «Полковник Шабер», «Фачіно Кане», «П'єр Грасу», «Луї Ламбер», «Євгенія Гранде», «Банкірський будинок Нусінгена», «Беатриса». Заголовок може називати головного героя твору або виділяти наскрізний образ тексту.

Бальзак знайшов свій почерк, свою індивідуальність. Перед ним відкрилася невичерпна стихія реального життя Парижа, яку він встиг пройти вздовж і впоперек. Він знав його лавки, вивіски, будинки, його комерцію, шлюби за розрахунком, його соціальні типи, їх імена. До нього ніхто із романістів не надавав значення таким речам. Стандартні психологічні ситуації служили темами легковажних комедій або карикатури. Бальзак пішов далі: він визначав, досліджував цей великий «людський матеріал», цих персонажів, яких постачала йому паризька дійсність, прагнучи знайти у кожному з них людину з її пристрастями і спонуканнями, відкрити закони, що керують життям суспільства.

Висновки. Заголовки прозових творів Оноре Бальзака виконують важливу ідейну, композиційну та стилістичну функції. У заголовках творів відбивається авторська картина світу. Письменника цікавить певний фрагмент, конкретна площина, де відбувається самовияв персонажа(ів). Заголовок, поєднуючись із текстом, проходить через різноманітні контексти, які впливають на витворення індивідуального значення назви, а як наслідок – на розширення асоціативного поля твору, його символічності.

Заголовок моделює художній простір та час твору, взаємодіє зі всіма його рівнями та перетворюється на місткий образ-символ. Отже, заголовок узагальнює, концентрує основний зміст тексту, відображає його суть, є своєрідним кодом, дешифрування якого виявляє авторські інтенції стосовно власне заголовка і тексту загалом. Відкриває можливості «осмисленої» роботи читача з твором. Центральні теми прозових творів Оноре Бальзака доводять тезу: заголовок втілює художню концепцію твору.

Отже, розглянуто існуючі визначення і класифікації, визначена роль заголовка в художньому тексті, проаналізовано особливості заголовків на прикладі художніх творів Оноре Бальзака, розглянуто їх роль в осмисленні всього тексту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойко Л.Б. Особенности функционирования заглавий в текстах с различными коммуникативными заданими : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : 10.02.04. Одесса, 1989. 18 с.
2. Васильева Т.В. Заголовок в когнитивно-функциональном аспекте (на материале современного американского рассказа) : дис. ...канд. филол. наук : 10.02.04 / Московский гос. ун-т им. М.В. Ломоносова. Москва, 2005. 246 с.
3. Веселова Н.А. Заглавие литературно-художественного текста: онтология и поэтика : дис. ... канд. филол. наук : 10.01.08 / Тверской гос. ун-т. Тверь, 1998. 236 с.
4. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. Изд. 5-е, стереотипное. Москва : КомКнига, 2007. 144 с.
5. Джанджакова Е.В. Смысловая сущность заглавия и его перевод (на материале рассказов А.П. Чехова). Московский гос. лингвистический ун-т. *Сб. науч. тр. Перевод и проблемы русской филологии*. 1992. Вып. 393. С. 26–32.
6. Эко У. Записки на полях «Имени розы». Заглавие и смысл. СПб.: Симпозиум, 2000. С. 597–623.

7. Евса Т.А. Заглавие как первый знак системы целого текста. Системные характеристики лингвистических единиц разных уровней: межвуз. сб. статей. Куйбышев : Изд-во Куйбыш. гос. ун-та, 1986. С. 85-92.
8. Залевская А.А. Текст и его понимание : монография. Тверь: Тверской госуниверситет, 2001. 177 с.
9. Кожевникова В.М., Николаев П.А. Литературный энциклопедический словарь. Москва : Сов. энциклопедия, 1987.
10. Кожина Н.А. Заглавие художественного произведения: онтология, функции, параметры типологии. Проблемы структурной лингвистики. Москва, 1988. С. 167–183.
11. Короткая М.Л. Заголовок с позиции психолингвистической теории понимания текста и теории перевода. Семантика слова и текста: психолингвистические исследования : сб. науч. тр. Тверь, 1998. С. 149–155.
12. Кржижановский С.Д. Статьи из “Словаря литературных терминов” : Заглавие. *Новый круг*. 1993. № 3. С. 30–35.
13. Кухаренко В.А. Интерпретация текста : учебник. Одесса : Латстар, 2002. 292 с.
14. Лотман Ю.М. Текст в тексте : труды по знаковым системам. *Учен. зап. Тарт. гос. ун-та*. 1981. Вып. 567. С. 3–18.
15. Мукаржовский Я. Литературный язык и поэтический язык. Пражский лингвистический кружок. Москва : Прогресс, 1967. С. 411.
16. Тураева З.Я. Лингвистика Текста. Заголовок и эпиграф : учебник. Москва : Просвещение, 1986. С. 52–55.
17. Фуко М. Что такое автор? Москва : Российская политическая энциклопедия, 2004. С. 82.
18. Чернец Л.В., Хализев В.Е. Введение в литературоведение. Лит. произведение : основ. понятия и термины : учебник. Москва : Высшая школа : Академия, 2000. С. 94–106.

REFERENCES

1. Boyko L.B. Osobennosti funktsionirovaniya zaglaviy v tekstakh s razlichnymi kommunikativnymi zadaniyami [Features of the functioning of titles in texts with various communicative tasks]. Extended abstract of Candidate's thesis. Odessa, 1989. 18 p. [in Russian].
2. Vasilieva T.V. Zagolovok v kognitivno-funktsionalnom aspekte (na materiale sovremennogo amerikanskogo rasskaza) [Heading in the cognitive-functional aspect (based on the material of a modern American story)]. Candidate's thesis. Moskva, 2005. 246 p. [in Russian].
3. Veselova N.A. Zaglaviye literaturno-khudozhestvennogo teksta : ontologiya i poetika [Title of literary and artistic text: ontology and poetics]. Candidate's thesis. Tver, 1998. 236 p. [in Russian].
4. Galperin I.R. Tekst kak obyekt lingvisticheskogo issledovaniya [Text as an object of linguistic research]. Moskva: KomKniga, 2007. 144 p. [in Russian].
5. Dzhandzhakova E.V. Smyslovaya sushchnost zaglaviya i ego perevod (na materiale rasskazov A.P. Chekhova) [The semantic essence of the title and its translation (based on the stories of A.P. Chekhov)]. Moskva, 1992. pp. 26–32 [in Russian].
6. Eco U. Zapiski na polyakh “Imeni rozy”. Zaglaviye i smysl [Notes on the margins of the Name of the Rose. Title and meaning]. SPb.: Simpozium, 2000. pp. 597–623 [in Russian].
7. Evsa T.A. Zaglaviye kak pervyy znak sistemy tselogo teksta [Title as the first character of the whole text system]. Kuybyshev, 1986. pp. 85–92 [in Russian].
8. Zalevskaya A.A. Tekst i ego ponimaniye [Text and its understanding: Monograph]. Tver: Tverskoy gosuniversitet, 2001. 177 p. [in Russian].
9. Kozhevnikova V.M., Nikolaev P. A. Literaturnyy entsiklopedicheskiy slovar' [Encyclopedic Literary Dictionary]. Moskva, 1987. [in Russian].
10. Kozhina N.A. Zaglaviye khudozhestvennogo proizvedeniya: ontologiya. funktsii. parametry tipologii [The title of a work of art: ontology, functions, typology parameters]. Moskva, 1988. pp. 167–183 [in Russian].
11. Korytnaya M.L. Zagolovok s pozitsii psikholingvisticheskoy teorii ponimaniya teksta i teorii perevoda [Heading from the perspective of psycholinguistic theory of text understanding and translation theory]. Tver, 1998. pp. 149–155 [in Russian].
12. Krzhizhanovsky S.D. Stati iz “Slovara literaturnykh terminov”: Zaglaviye [Articles from the “Dictionary of Literary Terms”: Title]. *Novyy krug*. Nr 3. K., 1993. pp. 30–35 [in Russian].
13. Kukharenyk V.A. Interpretatsiya teksta [Text interpretation]. Odessa : Latstar, 2002. 292 p. [in Russian].
14. Lotman Yu.M. Tekst v tekste [Text within text]. Tartu, 1981. Issue 567. pp. 3–18 [in Russian].
15. Mukarzhovskiy J. Literaturniy yazyk i poeticheskiy yazyk [Literary language and poetic language]. M.: Progress, 1967. p. 411 [in Russian].
16. Turaeva Z.Ya. Zagolovok i epigraf [Title and epigraph]. M.: Prosveshcheniye, 1986. pp. 52–55 [in Russian].
17. Foucault M. Chto takoye avtor? [What is an author?]. M.: Rossiyskaya politicheskaya entsiklopediya, 2004. p. 82 [in Russian].
18. Chernetz L.V., Khalizev V.E. Vvedeniye v literaturovedeniye. Literaturnoye proizvedeniye: Osnovnyye ponyatiya i terminy [Introduction to Literary Studies. Literary work: Basic concepts and terms]. M.: Vysshaya shkola; M.: Akademiya, 2000. pp. 94–106 [in Russian].